

Sygn. akt II KK 564/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Anna Janczak

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2022 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
sprawy R. G.

wskutek kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich wniesionej na korzyść skazanego
od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 10 grudnia 2019 r., sygn.
akt II K [...].

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Aktem oskarżenia z dnia 25 kwietnia 2018 r. oskarżono R. G. o to, że w okresie od 24 marca 2015 r. do 30 stycznia 2018 r. w W. woj. [...], uchylał się od obowiązku alimentacyjnego wobec D. G. i Ł. G., określonego wyrokiem Sądu Rejonowego w W. III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 20 sierpnia 2009 r., sygn. akt III RC [...], na kwotę 400 złotych miesięcznie na rzecz każdego z uprawnionych, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych, przez co naraził

uprawnionych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych - tj. o czyn z art. 209 § 1a k.k.

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem nakazowym z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt II K [...], uznał R. G. winnym zarzucanego mu czynu przyjmując, że zachowania tego dopuścił się w okresie od 1 czerwca 2017 r. do 30 stycznia 2018 r. – i za to, na podstawie art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 34 § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. skazał go na karę trzech miesięcy ograniczenia wolności, nakładając obowiązek wykonywania w tym okresie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze dwudziestu godzin w stosunku miesięcznym. Ponadto, na podstawie 72 § 1 pkt 3 k.k. w zw. z art. 34 § 3 k.k., zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie D. G. i Ł. G.. Orzeczenie zawierało rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych.

Wobec złożenia przez oskarżyciela publicznego sprzeciwu od wyroku nakazowego, Sąd Rejonowy w W. po przeprowadzeniu rozprawy wyrokiem z dnia 10 grudnia 2019 r., sygn. akt II K [...], uznał R. G. winnym tego, że w okresie od 24 marca 2015 r. do 30 stycznia 2018 r. w W. woj. [...], uchylał się od obowiązku alimentacyjnego wobec D. G. i Ł. G., określonego wyrokiem Sądu Rejonowego w W. III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 20 sierpnia 2009 r., sygn. akt III RC [...], na kwotę 400 złotych miesięcznie na rzecz każdego z uprawnionych, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych, przez co naraził uprawnionych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych - tj. czynu z art. 209 § 1a k.k.

Sąd skazał R. G. za to przestępstwo na podstawie art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 34 § 1 i 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. na karę pięciu miesięcy ograniczenia wolności połączonej z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze dwudziestu godzin w stosunku miesięcznym. Ponadto, na mocy art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k., zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie synów D. i Ł. G..

Wobec niezaskarżenia powyższego wyroku orzeczenie uprawomocniło się w dniu 18 grudnia 2019 r.

Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. powyższy wyrok zaskarżył Rzecznik Praw Obywatelskich w drodze kasacji nadzwyczajnej, na korzyść skazanego R. G.. Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. i art. 458 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 366 § 1 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. polegające na niewyjaśnieniu przez przewodniczącego rozprawy wszystkich istotnych okoliczności sprawy, dotyczących poprzedniej karalności oskarżonego, a w konsekwencji błędnym określeniu przypisanego oskarżonemu czynu, co doprowadziło do jego skazania za uchylenie się od ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec synów D. G. i Ł. G. w okresie od 24 marca 2015 r. do 30 stycznia 2018 r., pomimo że uprzednio wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 lipca 2019 r., sygn. akt II K [...], został prawomocnie skazany za taki sam czyn popełniony w okresie od 31 maja 2017 r. do 30 stycznia 2018 r.

W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się być zasadna i to w sposób oczywisty, co uzasadniało jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 366 § 1 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., polegającego na niewyjaśnieniu przez przewodniczącego rozprawy wszystkich istotnych okoliczności dotyczących poprzedniej karalności oskarżonego i braku wzięcia pod uwagę faktu, że był on już uprzednio skazany prawomocnie za czyn, który znajdował się w ramach czasowych czynu obecnie osądzanego. Słusznie bowiem wskazuje skarżący, że R. G. został już skazany uprzednio wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 lipca 2019 r., sygn. akt II K [...], za taki sam czyn penalizowany na mocy art. 209 § 1a k.k., popełniony w okresie od 31 maja 2017 r. do 30 stycznia 2018 r.

Tym wyrokiem Sąd Rejonowy w W. uznał R. G. winnym tego, że w okresie od 31 maja 2017 r. do 30 stycznia 2018 r., w W. woj. [...], uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego wobec D. G. i Ł. G., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w W. III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 20 sierpnia 2009 r., sygn. akt III RC [...] na kwotę po 400 złotych miesięcznie

na rzecz każdego z uprawnionych, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowiła równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych, przez co naraził uprawnionych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych - i za to, na podstawie art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 34 § 1a pkt 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę sześciu miesięcy ograniczenia wolności połączoną z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze dwudziestu godzin w stosunku miesięcznym. Ponadto, na podstawie art. 72 § 1 pkt 3 k.k. w zw. z art. 34 § 3 k.k., Sąd zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łżenia na utrzymanie synów w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności (k. 80 akt Sądu Rejonowego w W. o sygn. II K [X]).

Wobec niezaskarżenia rozstrzygnięcia przez strony, wyrok uprawomocnił się dnia 22 sierpnia 2019 r. (k. 80, 84 akt Sądu Rejonowego o sygn. II K [X]).

W tej sytuacji widoczne jest na pierwszy rzut oka, że doszło do rażącego naruszenia wskazanych w zarzucie kasacyjnym przepisów, które doprowadziło do skazania za przestępstwo niealimentacji także (ale nie wyłącznie) za okres już objęty prawomocnym wyrokiem skazującym. Okres niealimentacji przypisany R. G. w drugim wyroku objął w całości okres niealimentacji określony w wyroku wcześniejszym, to jest od 31 maja 2017 r. do 30 stycznia 2018 r., a nadto wcześniejsze miesiące poczynawszy od dnia 24 marca 2015 r. Trafnie przy tym wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich, że orzekający w sprawie Sąd Rejonowy w W. nie wystąpił o aktualne dane z Krajowego Rejestru Karnego. Procedując na rozprawie w dniu 10 grudnia 2019 r. Sąd dopuścił co prawda dowód z karty karnej, jednak informacje w niej zawarte aktualne były na dzień 23 kwietnia 2018 r., a więc nie na czas wyrokowania w sprawie (k. 93 – 94, 104). W konsekwencji, przewodniczący kierujący rozprawą nie wywiązał się z ustawowego, wynikającego z art. 366 § 1 k.p.k., obowiązku czuwania, aby wyjaśnione zostały wszystkie okoliczności sprawy.

Sąd Najwyższy wielokrotnie już wskazywał, że konieczne jest zachowanie przez przewodniczącego szczególnej staranności przy rozpoznawaniu spraw o przestępstwa niealimentacji w celu ustalenia prawidłowego okresu popełnienia czynu z art. 209 § 1 k.k. (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2012 r.,*

II KK 281/12, LEX nr 1228540). W sprawach o przestępstwa niealimentacji zgromadzenie danych o karalności ma bowiem istotne znaczenie przede wszystkim z punktu widzenia prawidłowego określenia czasu trwania przestępstwa będącego przedmiotem osądu (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2021 r., IV KK 186/20, LEX nr 3174817*). W niniejszej sprawie wskutek zaniechania dokonania aktualnych ustaleń w zakresie karalności R. G., doszło do dwukrotnego skazania za ten sam fragment czynu dotyczącego niealimentacji. Z uwagi na to, że okres uchylania się od obowiązku alimentacyjnego objęty skazaniem późniejszym jest dłuższy i wykracza poza okres niealimentacji określony w wyroku wcześniejszym, nie zachodzi w tym wypadku bezwzględna przyczyna odwoławcza w postaci powagi rzeczy osądzonej z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

W tej zaś sytuacji nie ulega wątpliwości, że doszło do rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 366 § 1 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Doszło bowiem do sytuacji, w której R. G. został podwójnie skazany za niealimentację synów D. G. i Ł. G. w okresie od 31 maja 2017 r. do 30 stycznia 2018 r.

W rezultacie, Sąd Najwyższy uwzględniając kasację Rzecznika Praw Obywatelskich wniesioną na korzyść skazanego, na mocy art. 537 § 2 k.p.k., uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w W. - i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy będzie mieć na uwadze powyższe wskazówki Sądu Najwyższego. Jeśli uzna za konieczne przypisanie oskarżonemu przestępstwa z art. 209 § 1 k.k., ustali właściwie czas jego popełnienia, aby nie doszło do żadnych uchybień w tym zakresie.